

Contribuții baptiste la drepturile omului - expresie și a statutului acestora de „ceilalți” în istorie

Baptist Contributions to Human Rights - Expression of Their Status as 'the Others' in History

Lector Dr. Daniel GHERMAN

Baptist Theological Institute of Bucharest

dgherman2000@yahoo.com

Abstract

The article presents two baptist principles which can be the foundation for two articles in the Universal Declaration of Human Rights. The baptist quality as „the other” is the source of such improvements in human rights.

Keywords: human rights, baptists, citizens

Respectul acordat cetățenilor unei țări de către autoritățile statale se arată prin respectarea drepturilor lor. Mai mult, statul care respectă drepturile cetățenilor lui poate pretinde respect și o relație cu celelalte națiuni care să aibă la bază aceleași valori pe care le promovează și garantează în interiorul granițelor sale. Din

1948, cele mai multe națiuni ale lumii, prin reprezentanții puterii lor, au semnat Declarația Universală a Drepturilor Omului în cadrul Organizației Națiunilor Unite. Acceptarea acestui document ca un act normativ al drepturilor omului reprezintă un pas înainte pentru omenire și are în spate o lungă istorie presărată cu multe lacrimi, sânge, frustrări și lupte. Declarația nu prezintă și contributorii la conceperea ei în forma la care a fost adoptată, nici acele evenimente care au evidențiat necesitatea formulării ei. De aceea, apare util un demers de descoperire a celor ce au proclamat și promovat cel mai devreme astfel de principii fundamentale pentru drepturile omului.

În cele ce urmează, se va prezenta contribuția bapțiștilor la conștientizarea în rândul propriilor membri și prin difuzie în rândul tuturor conaționalilor, a două drepturi care au ajuns să fie înscrise în Declarația Universală a Drepturilor Omului. Unul este egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor iar al doilea este libertatea de conștiință exprimată prin libertate religioasă. Aceste principii ale drepturilor omului au fost susținute și prin contribuții ale credincioșilor bapțiști ca urmare a statutului acestora din urmă de „ceilalți” pe care l-au primit în relație cu celelalte confesiuni creștine dominante.

Bapțiștii și-au căpătat rolul de „ceilalți” la începutul dezvoltării lor, ca urmare a imaginii percepute despre aceștia de către grupurile religioase majoritare. Bapțiștii prezentau diferențe în

doctrine și comportament etic față de confesiunile dominante. Acest rol de „ceilalți” și l-au păstrat permanent în istorie, dar, ca urmare a altor motivații decât cele inițiale. David Nelson Duke prezintă patru motive pentru care baptiștii au ajuns în lume să fie considerați „ceilalți”:¹ (1) Baptiștii au reprezentat o tradiție care a originat între alții din grupul „celorlalți”-nonconformiști, dizidenți sau separatiști. (2) Baptiștii reprezintă o tradiție care acordă valoare perspectivei de „celălalt”. Ei au învățat să privească la istorie nu din perspectiva grupurilor dominante ci din aceea a celor minoritare, de alungați, de suspecți, de maltratați, de oprimați, „de acei care suferă” - așa cum îi prezintă Dietrich Bonhoeffer.² (3) Baptiștii au avut o cale neclară, nesigură și inconsecventă de a-și atribui moștenirea de „ceilalți”. Astfel, numai diferențe teologice nu par a fi suficiente pentru ca baptiștii să se situeze în poziția de „ceilalți”. (4) Toți cei care sunt preocupați de moștenirea baptistă au nevoie de precizie și înțelegere corespunzătoare pentru a ști ce legătură există între această poziție de „ceilalți” a baptiștilor și etica lor.

Baptiștii pot fi încadrați în filonul „celorlalți” în funcție de motivațiile care îi animă când sunt: ceilalți comuni care in-

1. Presentare a lui David Nelson Duke în, „Baptist Traditions and the Ethics of Religious Outsiders,” *Perspectives in Religious Studies* 23(1996): 338-40.

2. Eberhard Bethge, editor, *Letters and Papers from Prison* trad. Reginald H. Fuller, Frank Clarke, and John Bowden (New York: Macmillan, 1971), 17.

tenționează să fie permanent și persistent în divergență cu sistemul dominant cultural; ceilalți circumstanțiali care au, de cele mai multe ori, un statut în interiorul grupului majoritar, dar care, în anumite circumstanțe, devin „ceilalți” (cazul pastorului american de culoare Martin Luther King Jr.); ceilalți dispoziționali sunt aceia care arată nonconformism ca personalități sau ca obiceiuri (eg. John Leland)³ și ceilalți empatic-vocaționali sunt bapțiști care stau în interiorul grupului majoritar, dar renunță la acest privilegiu pentru a se contextualiza ca o persoană dintre „ceilalți” (eg. misionara Lottie Moon⁴ care s-a identificat cu femeile chineze)⁵. Așadar, ceea ce diferențiază învățătura și practica etică bapțiștă de ale celorlalte grupuri, dominante, este această permanentă poziție de „celălalt”.

Statutul acesta politic la care, vrând, nevrând, aderă comunitatea credincioșilor bapțiști, este întărit teologic prin cerința pe care o face Mântuitorul tuturor credincioșilor care vor să fie identi-

3. Mai multe informații despre viața lui John Leland și modul lui nonconformist în cadrul bapțișt se poate găsi în cartea scrisă de John Leland și L. F. Green, *The Writings of the Late Elder John Leland*, New York: G. W. Wood, 1845.

4. Mai multe informații despre biografia acestei misionare bapțiște pot fi găsite în cartea publicată de Regina D. Sullivan, *Lottie Moon: A Southern Baptist Missionary to China in History and Legend*, Baton Rouge: Louisiana University Press, 2011.

5. Această clasare o realizează David Nelson Duke în „Baptist Traditions and the Ethics of Religious Outsiders,” 345-50.

ficați ca ucenicii Lui, de a ieși din lumea aceasta și a fi *ecklesia* sau adunarea celor de afară. În felul acesta, se observă că imaginea bapțiștilor de "ceilalți" în domeniul religios nu se fundamentează pe un nonconformism religios ci pe învățătura Mântuitorului. Poziția aceasta de „celălalt”, de minoritar, de cel ce este afară din lumea aceasta nu se depreciază într-o serie de dizidență infintă care ajunge să distrugă orice comunitate, ci respectă anumite principii ultime care se regăsesc în învățătura Domnului Isus cu privire la comunitatea ucenicilor Săi, adică rămășița. Într-o astfel de comunitate ce respectă învățătura apostolică, se tinde să se ajungă în postura de „oameni din casa lui Dumnezeu”, adică cei dinăuntru, iar în ce privește lumea se rămâne permanent la statutul de „ceilalți”.

Statutul de „celălalt” se poate pierde prin individualism când se ajunge la un sincretism de moralități postmoderniste. Adela Cortina atrage atenția că individualismul american are la bază schimbarea paradigmei legământului încheiat de credincioși cu Dumnezeu cu cea a contractului⁶, deoarece, în cazul contractului, relațiile umane devin superficiale datorită unei rațiuni calculate ce stă la baza acestuia. Rezultatul este diluarea sensului public al responsabilității fiecăruia și diminuarea așteptării ca societatea să susțină binele comun. De aceea, este important să fie

6. Adela Cortina, *Covenant and Contracts: Politics, Ethics and Religion* (Leuven: Peeters, 2003), 7.

menținut statutul de prezență în comunitatea celor din afara lumii, în care Isus cere să fie orice ucenic al Său. Individualismul nu este încurajat în creștinism și, mai ales, în creștinismul baptist, ci rămânerea în acea comunitate care păstrează caracteristicile bisericii primare.

O învățătură specifică baptiștilor, care are o contribuție în lumea laică în ce privește conceptul egalității în drepturi (Articolul 1)⁷, este cea care consideră credincioșii ca fiind o împărăție de preoți. Acest concept exclude existența unor privilegii speciale pentru grupuri de indivizi minoritari și anume din cler. Astfel, se instituie o frăție fără privilegii între membrii societății. Această contribuție religioasă în domeniul egalității în drepturi a tuturor membrilor societății are o mai mare influență decât cea instituită prin revoluția franceză, pentru că vine din interiorul omului și nu este impusă din afară.

Poate cea mai importantă contribuție a bisericii baptiste la drepturile omului a fost învățătura despre libertate religioasă și apare în Declarația Universală a Drepturilor Omului integrată în articolul optsprezece.⁸ Această învățătură, care se materializează

7. "Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de celelalte în spiritul fraternității;" în Rezoluția O.N.U. 217 A (III) din 10 decembrie 1948.

8. "Orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, a conștiinței și a religiei; acest drept implică libertatea de a-și schimba religia sau convingerile precum și

prin separarea bisericii de stat, dă o lovitură puternică, până astăzi, tradiționalismului, în care conducerea guvernamentală ar avea influență și putere de decizie asupra bisericilor naționale. Prin susținerea de către bapțiști a acestui concept al libertății religioase, s-a ajuns la protestul baptist în ce privește conlucrarea statului cu bisericile naționale sau mult cunoscuta dogma a separării bisericii de stat. Pentru acest drept, câștigat în cele din urmă, bapțiștii au plătit cu viața.

Părintele acestui concept a fost Thomas Helwys, un baptist laic englez care s-a refugiat la început în Olanda, dar care, împreună cu doisprezece membri ai adunării sale baptiste, se întoarce în Anglia prin anul 1611. Acesta a ajuns în atenția opiniei engleze și a Regelui Iacob I, când a publicat, la Londra, o carte intitulată *A Short Declaration of the Mystery of Iniquity*.⁹ A fost arestat pentru aceasta și a murit după cinci ani de închisoare. Helvis a trimis o copie Regelui Iacob I cu o prezentare succintă, olografă a rezumatului acestei doctrine, scrisă pe prima pagină. Iată cuvintele acestui martir baptist pentru libertate religioasă:

libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile sale, individual sau în colectiv, atât în public cât și privat, prin învățământ, practici, cult și îndeplinirea de rituri"; în Rezoluția O.N.U. 217 A (III) din 10 decembrie 1948.

9. Fisher Humphreys, „Baptist Theological Contributions: An Intentional Faith Community Achieved by Reserving Baptism for Believers and Religious Liberty Achieved by Separation of Church and State”, *Baptist History and Heritage* 45 (2010):28.

Ascultă, o Rege și nu disprețui sfatul săracilor și lasă ca plângerile lor să ajungă înaintea ta. Regele este un om muritor și nu Dumnezeu, prin urmare nu are autoritate asupra sufletelor nemuritoare a supușilor săi, ca să facă legi și porunci pentru ele și să stabilească domni și legi spirituale peste ele. Dacă regele ar avea autoritate să stabilească domni și legi spirituale, atunci ar fi un Dumnezeu nemuritor și nu un om muritor. O Rege, nu te lăsa sedus de consilieri înșelători ca să păcătuiești împotriva lui Dumnezeu căruia trebuie să te supui, nici împotriva sărmanilor tăi supuși care trebuie și ți se vor supune în toate lucrurile cu trupurile de carne, vieți și lucruri materiale, sau altfel viețile lor să fie luate de pe pământ. Dumnezeu să mântuie pe Rege.¹⁰

Din această inscripție și din prezentarea făcută în carte trebuie subliniate următoarele particularități legate de acest principiu al libertății religioase: (1) Din teologia lui Helwys a rezultat acest argument referitor la libertatea religioasă. El face, în susținerea acestei idei, referință la versetul din Romani 13:1 „căci nu este stăpânire care să nu vină de la Dumnezeu, iar stăpânirile care sunt, au fost rânduite de Dumnezeu” așa încât bapțiștii nu sunt împotriva conducerilor guvernamentale. (2) Helwys credea că Dumnezeu, care a dat liderilor politici autoritate asupra supușilor lor, a pus și limite acestei autorități. (3) Oamenii trăiesc în două lumi, una pământească, în care regele are autoritate și lumea spirituală, în care Dumnezeu singur are autoritate. În sprijinul acestei învățături, Helwys aduce afirmația Domnului Isus cu privire la a plăti

10. Inscripția, traducerea autorului, a fost preluată din articolul lui Fisher Humphreys, 28.

taxe: "Dați Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu." Helwys consideră că vorbele Mântuitorului au la bază această diferență între lumea spirituală și cea materială. (4) Helwys argumentează, în această carte, că Dumnezeu nu a autorizat regele să privegheze asupra vieții religioase a supușilor lui. (5) Când împăratul a stabilit religia pentru supușii lui, el a comis în mod efectiv păcatul idolatriei. (6) În mod sigur, Helwys este cel mai radical dintre cei de pe vremea lui atunci când afirmă că:

Religia oamenilor este între Dumnezeu și ei înșiși. Regele nu trebuie să interfece în aceasta, nici să judece între Dumnezeu și oameni. Să fie lăsați aceștia să fie eretici, turci, iudei, sau orice altceva, și de asemenea nu aparține puterii pământene dreptul să-i pedepsească.¹¹

Prin ultima propoziție, opinia tradițională că regele creștin nu are numai autoritate dar și responsabilitatea să ceară subiecților lui să accepte și să practice religia creștină, în celebra frază latină *cuius regio, eius religio* care a fost susținută în același mod și de către prinții protestanți și catolici -, „în zona princiară, religia prinților” - este falsă. De asemenea, doctrina bisericii anglicane că regele ar fi fost subiectul judecății lui Dumnezeu dacă nu ar fi impus religia creștină peste supușii lui este demolată.¹² Conform gândirii lui Helwys, regele trebuie să răspundă înaintea scaunului

11. Richard, GROVES, editor, Thomas Helwys, *A Short Declaration of the Mystery of Iniquity*. (Macon: Mercer University Press, 1998), 53.

12. Se poate urmări acest raționament și la Fisher Humphreys, 32.

de judecată al lui Dumnezeu numai pentru faptele sale. Helwys a propus, prin ultima propoziție, ca regele să lase iudeii, musulmanii, creștinii de toate felurile să fie liberi să decidă să se raporteze lui Dumnezeu în modurile pe care le consideră conștiința lor potrivite. Dumnezeu nu a autorizat pe domnitorii țărilor lumii acesteia să stăpânească peste viața spirituală a supușilor lor, pentru că aceasta este o problemă personală între om și Dumnezeu. Fisher Humphreys consideră că Helwys subliniază, în această carte manifest, caracterul personal al religiei, dar nu și unul privat.¹³ Helwys atrage atenția că, atâta vreme cât regele va pune episcopi și va face legi în zona spirituală, îi va ispiti pe supuși să asculte atât de autoritatea legilor cât și de a episcopilor, mai degrabă din conveniență politică decât pentru a răspunde în mod sincer lui Dumnezeu. În felul acesta, Helwys arată că este interesat de libertatea religioasă pentru a obține o credință creștină veritabilă.

Astfel, sămânța libertății religioase are un efect benefic și anume, aduce acest respect pentru toți cetățenii unei țări, indiferent de convingerile lor religioase. Statele Unite a devenit campionul mondial în respectarea și diversificarea libertății religioase. Interesant este faptul că, în SUA, biserica nu mai este condusă de stat și aceasta nu a determinat dizolvarea statului. Mai

13. Fisher Humphreys, 32.

mult, biserica, arată Fisher Humphreys, nu a fost înghițită de secularism, ci arată vigoare și contribuie la întărirea democrației și a dezvoltării țării mai mult decât în alte țări unde nu se petrece lucrul aceasta.

BIBLIOGRAFIE

*****, Rezoluția O.N.U. 217 A (III) din 10 decembrie 1948.

Bethge, Eberhard. editor, trad. Reginald H. Fuller, Frank Clarke, and John Bowden, *Letters and Papers from Prison*. New York: Macmillan, 1971.

Cortina, Adela. *Covenant and Contracts: Politics, Ethics and Religion* Leuven: Peeters, 2003.

GROVES, Richard. Editor, Thomas Helwys, *A Short Declaration of the Mystery of Iniquity*. Macon: Mercer University Press, 1998.

Duke, David Nelson. "Baptist Traditions and the Ethics of Religious Outsiders," *Perspectives in Religious Studies* 23(1996): 338-40.

Humphreys, Fisher. „Baptist Theological Contributions: An Intentional Faith Community Achieved by Reserving Baptism for Believers and Religious Liberty Achieved by Separation of Church and State”, *Baptist History and Heritage* 45 (2010): 21-36.

Leland, John și L. F. Green, *The Writings of the Late Elder John Leland*, New York: G. W. Wood, 1845.

GHERMAN, Daniel / *Jurnal teologic* Vol 11, Nr 2 (2012): 163-175.

Sullivan, Regina D. *Lottie Moon: A Southern Baptist Missionary to China in History and Legend*, Baton Rouge: Louisiana University Press, 2011.